

**UCHWAŁA NR XXVI/204/2021
RADY POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO**

z dnia 22 czerwca 2021 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2029

Na podstawie art. 35 a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r., poz. 573) oraz art.12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920).

**Rada Powiatu Częstochowskiego
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2029 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Częstochowskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu Częstochowskiego

Andrzej Kubat

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Częstochowie

**POWIATOWY PROGRAM
DZIAŁAŃ NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2021-2029**

CZĘSTOCHOWA, 2021 ROK

SPIS TREŚCI:

I. Wprowadzenie.....	3
II. Podstawa prawna.....	5
III. Diagnoza niepełnosprawności	7
IV. Główne cele strategiczne programu	15
V. Kierunki działań strategicznych	16
VI. Zasady monitorowania programu.....	29
VII. Podmioty wspierające realizację programu.....	31

I. WPROWADZENIE

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2029 jest kontynuacją kierunków działań oraz celów strategicznych na rzecz osób z niepełnosprawnościami, które zostały opracowane w ramach Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2020 oraz w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie częstochowskim.

Celem programu jest opracowanie kierunków działań i celów strategicznych, których realizacja ma pomóc w poprawie funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej, przy uwzględnieniu istniejących zasobów oraz możliwości powiatu częstochowskiego w zakresie ich realizacji.

Chociaż w kwestiach dotyczących problemów osób z niepełnosprawnościami na przestrzeni lat bardzo dużo się zmienia, nadal pozostaje wiele do zrobienia by osoby te mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym.

Prawa osób niepełnosprawnych są od dawna przedmiotem dyskusji ważnych instytucji i organizacji państwowych jak i międzynarodowych. Przełomem w tym zakresie stała się Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, która kompleksowo podchodzi do tematu. Jej celem jest ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnościami na równi ze wszystkimi innymi obywatelami. Polska ratyfikowała Konwencję 6 września 2012 r., zobowiązując się do realizowania wynikających z niej standardów postępowania w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami realizacji ich praw.

Wypełnienie tych celów wymaga podjęcia działań na wielu płaszczyznach. Przeszkody napotymane przez osoby z niepełnosprawnościami w codziennym życiu obejmują bowiem zarówno problemy medyczne czy związane z rehabilitacją i aktywizacją społeczną i zawodową jak również bariery architektoniczne, techniczne, w komunikowaniu się oraz bariery społeczne, które mogą wynikać z dezinformacji.

W Polsce Rada Ministrów wychodząc naprzeciw tym problemom uchwałą z dnia 17 lipca 2018 roku ustanowiła Rządowy Program Dostępność Plus na lata 2018-2025. Program ten ma na celu znoszenie barier w przestrzeni publicznej by umożliwić między innymi osobom z niepełnosprawnościami jak największą samodzielność w codziennym funkcjonowaniu.

Jest to pierwszy program w Polsce, który kompleksowo podchodzi do tematu dostępności. Powstawał przy znaczącym współdziałaniu środowiska osób z niepełnosprawnościami, ale jest kierowany do wszystkich osób o szczególnych

potrzebach w tym osób starszych i osłabionych chorobami, czy kobiet w ciąży i rodziców z małymi dziećmi. Obejmuje 8 obszarów tj.: architektura, transport, edukacja, służba zdrowia, cyfryzacja, usługi, konkurencyjność i koordynacja.

Efektem programu ma być znoszenie barier architektonicznych i komunikacyjnych w miejscach i budynkach użyteczności publicznej, poprawa już istniejącej infrastruktury i otoczenia, tj. dworce, parki, przystanki tak by osoby ze szczególnymi potrzebami mogły z nich korzystać w jak największym stopniu. Jednocześnie stosowanie zasad dostępności w nowo powstających budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnictwa wielorodzinnego oraz w nowo zakupywanych autobusach czy tramwajach, likwidacja barier w przestrzeni publicznej w gminach, dostępne strony internetowe urzędów i instytucji, co najmniej połowa czasu antenowego w TV dostępna dla wszystkich, np. dla osób niesłyszących.

Prawidłowa realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych wymaga ciągłego monitorowania sytuacji osób niepełnosprawnych w zmieniającym się świecie. W związku z powyższym tylko systematyczne zbieranie i uaktualnianie informacji pozwala na odpowiednie zbilansowanie potrzeb i opracowanie zarówno bieżących jak i długoterminowych programów działań pozwalających możliwie kompleksowo ocenić istniejące problemy oraz zaplanować sposoby i terminy ich rozwiązania w oparciu o posiadany potencjał.

II. PODSTAWY PRAWNE

Opracowywanie i realizacja powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest obowiązkiem powiatu wynikającym z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W myśl art. 35 a ust. 1 pkt 1 wyżej wymienionej ustawy do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

W opracowywaniu i realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych powiat współpracuje z instytucjami administracji rządowej i samorządowej. Powiat jest również zobowiązany na mocy wspomnianej ustawy do udostępniania na potrzeby Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych i samorządu województwa oraz przekazywania właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów oraz do sporządzania rocznej informacji z ich realizacji.

Podstawy prawne przygotowywania, a następnie wykonywania powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych to przede wszystkim:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, która zakazuje dyskryminacji z jakiegokolwiek powodu, a więc także z uwagi na niepełnosprawność oraz wskazuje ogólne prawa przysługujące osobom niepełnosprawnym,
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, ratyfikowana przez Polskę 6 września 2012 roku, która ma pomóc w poprawie sytuacji osób niepełnosprawnych, dzięki umożliwieniu im pełnego korzystania ze wszystkich praw i podstawowych wolności człowieka na równi z innymi osobami.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, która szczegółowo reguluje temat rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych.
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, uchwalona 1 sierpnia 1997 roku przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, która również wskazuje, że

niepełnosprawność nie może być powodem dyskryminacji oraz uznaje, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.

- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz. 1329).

Poza wymienionymi aktami prawnymi kwestie dotyczące osób niepełnosprawnych reguluje szereg przepisów prawnych, zapewniających takim osobom wiele udogodnień i praw oraz szeroką ofertę wsparcia. Wszystkie te regulacje są istotne w procesie tworzenia powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych, a ich celem jest zapobieganie dyskryminacji i marginalizacji osób niepełnosprawnych oraz stworzenie warunków do jak najpełniejszego uczestniczenia w życiu społecznym.

III. DIAGNOZA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Niepełnosprawność jest definiowana odrębnie w wielu aktach prawnych oraz przez różne instytucje i organizacje państwowe i międzynarodowe.

Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych uznaje, że osoba niepełnosprawna to taka, która ma długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać jej pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za osoby niepełnosprawne uważa osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uznaje, że osoba niepełnosprawna to osoba, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.

W Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku osoby niepełnosprawne podzielono na dwie grupy:

- niepełnosprawni prawnie (osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez organy do tego uprawnione),
- niepełnosprawni biologicznie (osoby nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności ale deklarujące ograniczenie sprawności).

W Polsce funkcjonują różne systemy orzekania o niepełnosprawności:

1. Do celów pozarentowych, orzeczenia wydawane są przez:

- Powiatowe/Miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, jako pierwsza instancja.
- Wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, jako druga instancja.
- Rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, jako organ odwoławczy dokonujący kontroli prawidłowości orzekania przez organy administracji publicznej.

2. Do celów rentowych, orzeczenia wydawane są przez:

- Lekarzy Orzeczników oraz Komisje Lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
- Lekarzy Rzecznawców oraz Komisje Lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dla rolników i ich rodzin).
- Komisje Lekarskie MON lub MSWiA (dla tzw. służb mundurowych i ich rodzin)

Do celów pozarentowych orzeka się o:

- niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- jednym z trzech stopni niepełnosprawności: lekkim, umiarkowanym lub znacznym dla osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wskazaniach do ulg i uprawnień osób, które ukończyły 16 rok życia i posiadają jedno z następujących orzeczeń:
 - ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, niezdolności do samodzielnej egzystencji, całkowitej niezdolności do pracy, częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania,
 - ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów,
 - ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje stopnie niepełnosprawności:

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba

o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Orzeczenia wydawane przez organy rentowe podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz odrębnych przepisów dotyczących niezdolności do służby.

Tab. 1 Wykaz orzeczeń równorzędnych

Stopień niepełnosprawności	Rodzaje orzeczeń równorzędnych		
	Orzeczenia ZUS	Orzeczenia KRUS wydane przed 1 stycznia 1998 r.	Orzeczenia MON/ MSWiA wydane przed 1 stycznia 1998 r.
Znaczny	- o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji - o niezdolności do samodzielnej egzystencji - o zaliczeniu do I grupy inwalidów	- o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z uprawnieniem do zasiłku pielęgnacyjnego	- o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa
Umiarkowany	- o całkowitej niezdolności do pracy - o zaliczeniu do II grupy inwalidów	-	- o zaliczeniu do II grupy inwalidztwa

Lekki	- o częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania - o zaliczeniu do III grupy inwalidów	- o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym bez uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego	- o zaliczeniu do III grupy inwalidztwa w związku ze służbą z jednoczesnym orzeczeniem inwalidztwa III grupy z ogólnego stanu zdrowia
-------	---	---	---

Polska z dniem 25 października 2012 r. ratyfikowała postanowienia Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.). Konwencja zakłada istotną zmianę w podejściu do niepełnosprawności z medycznego modelu niepełnosprawności, na model oparty na prawach człowieka. Pierwszy model zakłada, że niepełnosprawność jest wynikiem fizycznego czy psychicznego ograniczenia, natomiast model drugi zakłada zapewnienie pełni praw dla osób z niepełnosprawnościami, na równi z innymi. Polska zobowiązując się do przestrzegania postanowień Konwencji musiała podjąć działania, mające na celu wywołanie zmian w polityce państwa.

W dniu 25.02.2021 r. w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" została opublikowana Uchwała Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030. Uchwała weszła w życie w dniu 11.03.2021 roku i na jej mocy stworzony został projekt Ustawy o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami. Przewiduje on reformę systemu orzekania o niepełnosprawności. Okres wdrażania w/w ustawy zaplanowany jest na lata 2021-2025. Reforma ma na celu ujednoczenie systemu orzekania o niepełnosprawności, czyli połączenie orzecznictwa do celów rentowych, pozarentowych i edukacyjnych.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności na skutek przeprowadzonej reformy będzie prowadzone w trybie dwuinstancyjnym przez niezależną instytucję – Krajową Agencję do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, nad którą nadzór będzie sprawował Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Planuje się, że będzie posiadała ona oddziały powiatowe (komisje orzekające) oraz wojewódzkie (komisje odwoławcze), a cały proces orzekania będzie dostępny i transparentny dla osób z niepełnosprawnościami. Powołanie wyodrębnionego organu od płatników świadczeń (ZUS, KRUS, MSWiA, MON, MEiN), pozwoli zapewnić bezstronność procesu orzekania.

Obok ujednoczenia systemów orzekania o niepełnosprawności przewidywana reforma wskazuje na konieczność zmian w nomenklaturze stosowanej w orzeczeniach o niepełnosprawności. Postuluje rezygnację ze

sposobu orzekania od strony negatywnej – „niezdolność do pracy”, „niezdolność do samodzielnej egzystencji” – na rzecz wskazywania rodzaju i zakresu wsparcia, jakiego dana osoba potrzebuje.

Kolejnym przewidywanym efektem reformy będzie utworzenie centralnego rejestru wydanych orzeczeń o niepełnosprawności, w którym zawarte zostaną dane dotyczące sposobu realizacji procedur orzeczniczych m.in. czas oczekiwania na posiedzenie komisji, składy orzecznicze, odwołania. Wprowadzenie rejestru umożliwi łatwy dostęp do zanonimizowanych danych, co pozwoli na monitorowanie działania systemu i prowadzenia analiz.

Wprowadzony system opierał się będzie na ujednoczonych zasadach orzekania o niepełnosprawności. Osoby, które będą ubiegać się o uzyskanie lub przedłużenie dotychczasowego prawnego statusu osoby z niepełnosprawnością będą mu podlegały. Dokumenty obowiązujące do tej pory, stwierdzające prawną niepełnosprawność zostaną włączone do zreformowanego systemu, zachowując przy tym nabyte uprawnienia osób niepełnosprawnych. W okresie przejściowym przewiduje się funkcjonowanie orzeczeń o niepełnosprawności wydanych zarówno na nowych, jak i starych zasadach.

Do określenia trafnych kierunków działań zmierzających do pomocy osobom niepełnosprawnym niezbędna jest możliwie szeroka wiedza o jego rozmiarze, cechach społeczno-demograficznych zbiorowości osób niepełnosprawnych, szeroko rozumianej sytuacji społecznej, warunków materialnych i bytowych.

Pełne rozpoznanie sytuacji osób niepełnosprawnych jest z wielu powodów utrudnione. W sporządzanych Narodowych Spisach Powszechnych pytania dotyczące niepełnosprawności mają charakter dobrowolny. W najbardziej aktualnym Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku blisko 1,5 mln respondentów odmówiło udzielenia odpowiedzi. W związku z tym uzyskiwane dane są niedoszacowane.

Przeprowadzony w 2011 r. Narodowy Spis Powszechny wykazał, że w Polsce jest 4 697,5 tys. osób niepełnosprawnych, co stanowiło wówczas 12,2 % ogółu ludności wobec 14,3% w 2002 r. Jednocześnie w 2011 roku było 134,6 tys. dzieci niepełnosprawnych do lat 15, podczas gdy w 2002 r. było ich 202,4 tys.

Z analizy dostępnych danych wynika, że liczba osób niepełnosprawnych w Polsce zmniejszyła się w 2011 r. w porównaniu z rokiem 2002.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że znacznemu zwiększeniu w stosunku do danych ze spisu przeprowadzonego w 2002 r. – o ponad 50% - uległa liczba osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie. Takich osób było 1 565,6 tys. - 4,1% ogółu ludności, gdy w 2002 r. stanowili oni 2,6% ogółu ludności. Jednocześnie liczba osób niepełnosprawnych prawnie w 2011 r. wyniosła 3 131,9 tys.

i zmniejszyła się w stosunku do 2002 r. o blisko 30%. Większy spadek liczby osób niepełnosprawnych prawnie odnotowuje się wśród osób mieszkających na wsi (o ponad 40%), w miastach o ponad 20%.

Do takiego stanu mogły przyczynić się zmiany w przepisach prawnych, zaostrenie przepisów dotyczących przyznawania rent z tytułu niezdolności do pracy i podobnych świadczeń.

Raport z Wyników w Województwie Śląskim Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 wykazał, że liczba osób niepełnosprawnych na terenie województwa śląskiego wynosiła 552,2 tys. i stanowiła 11,9% ogółu ludności w województwie (wobec 560,7 tys. w 2002 r.). Osoby niepełnosprawne stanowiły 11,8% ogółu niepełnosprawnych w kraju. Należy zauważyć, że co ósmy mieszkaniec województwa śląskiego był osobą niepełnosprawną.

Powiat częstochowski położony jest w północno-wschodniej części województwa śląskiego i jest największym pod względem powierzchni powiatem w województwie. Obejmuje 16 gmin, w tym 2 miejsko - gminne i 14 gmin wiejskich. Zajmuje powierzchnię 1 519 km², tj. 12,3 % obszaru województwa i mieszka w nim 134 555 osób, tj. 2,97 % ludności województwa śląskiego (dane GUS - stan na 2019 rok).

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2011 wykazały, że w powiecie częstochowskim w 2011 roku mieszkało 15 094 osób niepełnosprawnych, które stanowiły 11,09 % ogółu ludności powiatu częstochowskiego.

Wśród osób niepełnosprawnych 7 911 (52,41 %) stanowiły kobiety. Liczba niepełnosprawnych mężczyzn w 2011 roku kształtowała się na poziomie 7 183 (47,59 %).

Z analizy zbiorowości wynika, że wśród mieszkańców powiatu częstochowskiego w 2011 roku, 8 203 osoby posiadały orzeczenie o niepełnosprawności, czyli 6,03 % ludności powiatu ogółem. Wśród nich mężczyźni stanowili 53,5 %, a kobiety 46,5 %. Liczba dzieci w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności w powiecie częstochowskim wynosiła 335. Niepełnosprawnych tylko biologicznie było 6 891 (45,65 % wszystkich niepełnosprawnych). Wśród nich przeważały kobiety, które stanowiły 59,45 % wszystkich osób niepełnosprawnych biologicznie. Zarówno kobiety jak i mężczyźni najczęściej deklarowali umiarkowane ograniczenie sprawności.

Według statystyk Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności funkcjonującego w strukturach Miasta Częstochowy wynika, że w 2018 roku wpłynęło do Zespołu 12 437 wniosków w sprawie wydania orzeczenia o niepełnosprawności, w tym z powiatu częstochowskiego 25,9 %, w roku 2019 – 12 539 wniosków, w tym z terenu

powiatu częstochowskiego 26,2%, w roku 2020 – 10 394 wniosków, w tym z terenu powiatu częstochowskiego 27,3 %.

Tab. 2 Realizacja zadań z zakresu orzekania o niepełnosprawności w latach 2018-2020

LICZBA ORZECZEŃ			STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI									NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ PRZED 16 ROKIEM ŻYCIA		
			Znaczny			Umiarkowany			Lekki					
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
3 077	3 252	2 745	906	1 042	864	1 270	1 366	1 172	498	503	375	403	341	334

W 2020 roku w porównaniu do roku 2019 liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności spadła o 507 orzeczeń. Natomiast w 2019 roku w porównaniu do roku 2018 liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wzrosła o 175 orzeczeń. Jednocześnie Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał w 2020 roku o 7 orzeczeń o niepełnosprawności przed 16 rokiem życia mniej niż w 2019 roku. W porównaniu z rokiem 2019 do roku 2018 zostało wydanych mniej o 62 orzeczenia o niepełnosprawności przed 16 rokiem życia. W latach 2018, 2019, 2020 najwięcej orzeczeń o stopniu niepełnosprawności stanowiły orzeczenia o stopniu umiarkowanym.

Z przyczyn wcześniej przedstawionych ważnym zadaniem samorządów, ich podmiotów i społeczności lokalnej jest włączenie osób niepełnosprawnych w aktywne życie społeczeństwa, zapewnienie usług rehabilitacyjnych i w jak największym stopniu udziału w życiu zawodowym. Najwłaściwszą drogą do zmniejszenia skutków niepełnosprawności jest właściwa rehabilitacja.

Istnieje wiele definicji rehabilitacji. Wszystkie one sprowadzają się do stwierdzenia, że rehabilitacja to proces, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego, narządów zmysłów, intelektualnego, psychicznego i społecznego m.in. poprzez dostarczenie urządzeń umożliwiających im większą niezależność. Rehabilitacja może obejmować działania zmierzające do odtworzenia lub przywrócenia funkcji, kompetencji utraty lub braku funkcji, jak też kompetencji ograniczenia funkcjonalnego. Proces rehabilitacji nie obejmuje opieki medycznej, natomiast w jej zakres wchodzi szerokie spektrum działań, poczynając od rehabilitacji podstawowej i ogólnej, a kończąc na rehabilitacji nastawionej na realizację ściśle określonego celu, na przykład rehabilitacji zawodowej.

Proces rehabilitacji w ciągu lat ulegał licznym przeobrażeniom. Nastąpiła zasadnicza zmiana stosunku społeczeństwa i polityki państwa wobec osób niepełnosprawnych. Coraz więcej uwagi zaczęto poświęcać problemom niepełnosprawności. Do ukształtowania nowego pojmowania

niepełnosprawności w znacznej mierze przyczyniły się środowiska osób niepełnosprawnych, powstały organizacje zrzeszające osoby niepełnosprawne i ich rodziny, wzrosła wśród nich świadomość swoich praw i możliwości.

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych opiera się na aktualnych potrzebach osób niepełnosprawnych i zasadach poszanowania godności osobistej, niezależności jednostki, niedyskryminacji, pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i integracji społecznej, równych szans, dostępności, równości pomiędzy kobietami i mężczyznami.

Przesłanką podejmowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest powszechne, uniwersalne uznanie że: osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli - bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne mają jednocześnie prawo do uzyskania niezbędnych środków pomocniczych umożliwiających wyrównanie zmniejszonych wskutek niepełnosprawności szans w korzystaniu z przysługujących im praw.

Celem programu jest przygotowanie rozwiązań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej ukierunkowanych na szereg przedsięwzięć, które przy współudziale osoby niepełnosprawnej mają na celu ograniczenie jej izolacji środowiskowo-społecznej i umożliwienie przystosowania do życia w społeczności lokalnej.

W Programie zdiagnozowano możliwie wszystkie aspekty życia osób niepełnosprawnych. Program wyznacza kierunki, do których powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Działania realizowane w ramach Programu zmierzają do aktywizacji osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym, społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacji i turystyce, podnoszenia świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw, eliminacji zjawiska niechęci czy wrogości do osób niepełnosprawnych.

Działania muszą być realizowane jednocześnie z urzeczywistnieniem i przestrzeganiem praw osób niepełnosprawnych. Ochrona praw osób niepełnosprawnych to jeden z elementów systemu ochrony praw człowieka, zawarty w przyjętej przez państwa członkowskie Rady Europy Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Europejskiej Karcie Społecznej.

Polska ratyfikowała Konwencję w 1993 roku, a Kartę w 1997 roku. Jednocześnie zgodnie z aktami międzynarodowego prawa Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Uchwałą z dnia 1 sierpnia 1997 roku poparł zajmowane w Unii Europejskiej

stanowisko uznając, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

IV. GŁÓWNE CELE STRATEGICZNE PROGRAMU

Głównym celem programu jest ukierunkowanie działań samorządu powiatowego i jego podmiotów, samorządu gminnego i jednostek samorządu terytorialnego, innych instytucji oraz organizacji pozarządowych na ochronę osób niepełnosprawnych przed wykluczeniem społecznym i zwiększenie możliwości udziału osób niepełnosprawnych do korzystania ze swoich praw i uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Uczestnictwo w życiu społecznym to możliwość pełnienia przez osoby niepełnosprawne ról społecznych, zatrudnienia w warunkach specjalnych, a także na otwartym rynku pracy, pokonania barier utrudniających uczestnictwo i poruszanie się w środowisku, których z powodu występujących u nich dysfunkcji nie mogą przewyższać w taki sposób, jak inne osoby.

W celu ograniczenia skutków niepełnosprawności niezbędny jest odpowiedni system interwencji dający osobie niepełnosprawnej i jej opiekunom możliwość skorzystania z efektywnych form wsparcia zindywidualizowanych i dostosowanych do aktualnych potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Realizacja powyższych założeń odbywać się będzie poprzez działania Starostwa Powiatowego w Częstochowie, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie oraz innych partnerów programu w zakresie:

1. Rozwoju rehabilitacji społecznej i służb wspierających dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i ich rodzin.
2. Zapewnienia dostępu do środowiska fizycznego i środków transportu dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.
3. Kształtowania świadomości społeczeństwa na temat osób niepełnosprawnych.
4. Zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji i środków komunikacji międzyludzkiej.
5. Zapewnienia osobom niepełnosprawnym kształcenia w systemie ogólnodostępnym i specjalnym.

6. Ułatwienia dostępu do sprzętu, środków pomocniczych i technicznych, usług rehabilitacyjnych umożliwiających mobilność i komunikowanie się z otoczeniem.
7. Wzmocnienia pozycji osób niepełnosprawnych w dziedzinie zatrudnienia.
8. Wspierania szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do kultury, sportu, rekreacji i turystyki.
9. Zapewnienia środowiskowego wsparcia i pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych.

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

Ad.1 Rozwój rehabilitacji społecznej i służb wspierających dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i ich rodzin

Cel operacyjny programu:

Wyrabianie zaradności osobistej, rozwijanie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych i zainteresowań, pobudzanie aktywności społecznej osób i ich rodzin

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Urzędy Gmin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Domy Pomocy Społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Dienne Domy „Senior+”, Kluby „Senior+”, placówki wsparcia dziennego, organizacje pozarządowe, ośrodki rehabilitacyjne, organizatorzy turnusów rehabilitacyjnych, pracodawcy, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Śląski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Marszałkowski

Finansowanie: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Solidarnościowy, Europejski Fundusz Społeczny, budżet powiatu, budżety gmin, środki własne organizacji pozarządowych, udział własny wnioskodawców, sponsorzy

Zadania:

- umożliwienie osobom niepełnosprawnym w szczególności ze względu na chorobę psychiczną i upośledzenie umysłowe uczestnictwa w Warsztacie Terapii Zajęciowej
- wsparcie funkcjonowania Warsztatu Terapii Zajęciowej, Środowiskowego Domu Samopomocy
- zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego

- udzielanie pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego
- udzielanie dofinansowania kosztów związanych z zapewnieniem opieki w warunkach domowych (w wysokości 500 zł miesięcznie) osobom niepełnosprawnym, które na skutek wystąpienia zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii COVID-19, w okresie od dnia 9 marca 2020 roku do dnia 4 września 2020 roku, utraciły możliwość korzystania z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej, zgodnie z obowiązującymi Kierunkami działań i warunkami brzegowymi do Programu "Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi" – Moduł III i IV
- organizacja usług rehabilitacyjnych, zapewnienie dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności do zorganizowanych form aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, poprawą psychofizycznej sprawności oraz rozwijania umiejętności społecznych na turnusach rehabilitacyjnych
- włączenie i angażowanie się rodzin i środowiska osób niepełnosprawnych w rehabilitację i prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych, wsparcie dla instytucji zapewniających rehabilitację społeczną i opiekę
- zapewnienie wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez indywidualną pomoc psychologiczną, warsztaty dla rodzin
- podejmowanie działań na rzecz włączenia do pomocy osobistych asystentów osób niepełnosprawnych (w ramach programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”), pozyskiwanie partnerów społecznych w celu rozwoju wolontariatu, grup samopomocy
- współpraca z organizacjami pozarządowymi nastawiona na podniesienie poziomu świadomości osób niepełnosprawnych, zwiększenia pewności siebie i lepszego wykorzystania istniejących szans
- rozpowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych programów, projektów i form pomocy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin m.in.:
 - Program „Opieka wytchnieniowa”, mający na celu wsparcie członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego ich zastępstwa poprzez okresowe zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych w sytuacji, gdy opiekunowie nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków

- Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, umożliwiający osobom niepełnosprawnym zamieszkiwanie w formie pobytu dziennego lub całodobowego
- inicjowanie programów ukierunkowanych na wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zakresie opieki i pobytu dziennego – Program „Opieka wytchnieniowa” i Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne”
- wspieranie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych, które nie mogą kontynuować lub podejmować pełnienia ról społecznych na skutek niepełnosprawności wrodzonej lub nabytej w okresie rozwojowym poprzez realizację Projektu – Model kompleksowej rehabilitacji
- wspieranie aktywności społecznej osób starszych w ramach Programu „Senior +” poprzez rozwój sieci ośrodków wsparcia dziennego tj. Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +” na terenie powiatu częstochowskiego (obecnie funkcjonują 2 Dzielne Domy Seniora i 6 Klubów Seniora)
- wspieranie zwiększenia uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia i zapobieganiu ich marginalizacji w ramach Programu „Aktywni+”, będącego kontynuacją Programu „Senior +”
- współpraca z placówkami wsparcia dziennego, w tym świetlicami środowiskowymi, specjalistycznymi, działającymi na rzecz m.in. dzieci niepełnosprawnych (na terenie powiatu częstochowskiego obecnie funkcjonuje 5 placówek wsparcia dziennego dla dzieci)
- wspieranie aktywności społecznej osób starszych poprzez udzielanie informacji o możliwości uczestnictwa w Uniwersytetach Trzeciego Wieku
- podejmowanie działań i realizacja projektów, mających na celu przeciwdziałanie skutkom epidemii COVID-19, polegających na:
 - Realizacji projektu "Śląskie Pomaga", który ma na celu zapobieganie ryzyku rozprzestrzeniania się koronawirusa w domach pomocy społecznej i maksymalne zwiększenie bezpieczeństwa, przebywających w nich mieszkańców oraz ich opiekunów. Pozyskiwane środki finansowe przeznaczone są na zakup sprzętu ochrony indywidualnej (m.in. maseczek, gogli, przyłbic, rękawiczek jednorazowych, fartuchów ochronnych, kombinezonów, płynów dezynfekcyjnych ciała i powierzchnie, środków opatrunkowych, zakup i przeprowadzanie testów na obecność koronawirusa, doposażenie miejsc do izolacji dla potencjalnie zarażonych w sprzęt niezbędny do walki z epidemią wirusa SARS-CoV-2 m.in. poprzez zakup łóżek rehabilitacyjnych, termometrów elektronicznych, mat dezynfekujących, lamp bakteriobójczych, sterylizatorów powietrza, myjek ultradźwiękowych, ssaków elektrycznych, koncentratorów tlenu itp.

- Realizacji projektu „ŚLĄSKIE KADRY DPS vs. COVID-19” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, polegającego na bezpośrednim wsparciu domów pomocy społecznej województwa śląskiego, w tym osób realizujących usługi społeczne w DPS
- Zapewnieniu bezpieczeństwa i opieki pacjentom oraz bezpieczeństwa personelowi zakładów opiekuńczo-leczniczych, domów pomocy społecznej, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych i hospicjów na czas COVID-19” – projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Celem projektu było ograniczenie negatywnych skutków wystąpienia epidemii COVID-19 wśród pacjentów i pensjonariuszy oraz personelu zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjów oraz Domów Pomocy Społecznej
- Zapewnieniu usługi dezynfekcji/dekontaminacji pomieszczeń oraz sprzętów w Domach Pomocy Społecznej w zakresie zadania p.n. Działania zwalczające skutki pandemii COVID-19 - „Kooperacje 3D Model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”
- Pobieraniu wymazów i wykonywaniu badań laboratoryjnych w zakresie diagnostyki zakażeń koronawirusem (badanie RT –PCR na obecność COVID 19) w zakresie zadania p.n. Działania zwalczające skutki pandemii COVID-19 - „Kooperacje 3D Model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”

Ad.2 Zapewnienie dostępu do środowiska fizycznego i środków transportu dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności

Cel operacyjny programu:

Dostosowanie mieszkań, budynków użyteczności publicznej oraz transportu do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Urzędy Gmin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówki, zakłady opieki zdrowotnej, placówki edukacyjne (m.in. Wiejskie i Gminne Szkoły Podstawowe), jednostki pomocy społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej, Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Koordynator do spraw dostępności

Finansowanie:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżet powiatu, budżety gmin, środki własne jednostek, udział własny wnioskodawców, sponsorzy

Zadania:

- likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych
- likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy wybudowanych i użytkowanych przed dniem 01.01.1995 roku w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania zgodnie z obowiązującymi Kierunkami działań i warunkami brzegowymi do „Programu wyrównywania różnic między regionami”
- przestrzeganie przepisów prawa budowlanego nakazującego uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych na etapie projektów budowy i modernizacji obiektów
- inicjowanie rozwiązań zwiększających dostępność budynków użyteczności publicznej oraz przestrzeni
- przyjmowanie wniosków za pomocą platformy Internetowej - systemu obsługi wsparcia finansowego (SOW), dzięki któremu osoby niepełnosprawne oraz jednostki działające na ich rzecz mogą składać wnioski o dofinansowanie zadań, programów realizowanych ze środków PFRON bez wychodzenia z domu. Ułatwia to osobom niepełnosprawnym ograniczenie wizyt w urzędzie, do którego często mają trudności dotrzeć w wyniku swoich niepełnosprawności
- zapewnienie miejsc i kart parkingowych zgodnie z ustawą Prawo o ruchu drogowym z uwzględnieniem orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności
- wsparcie usług transportowych świadczonych na rzecz mieszkańców powiatu przez transport przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich
- realizacja programu Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Aktywny Samorząd” w zakresie likwidacji bariery transportowej, w tym pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, uzyskanie prawa jazdy
- inicjowanie dostępnego programu „Usługi indywidualnego transportu door – to – door oraz poprawa dostępności architektonicznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych” i rozpowszechnianie aktualnych informacji w jego zakresie. Program ma na celu wprowadzenie usługi transportu dla osób niepełnosprawnych, potrzebujących wsparcia w zakresie mobilności w jednostkach samorządu terytorialnego, szczególnie w obszarach wiejskich. Dedykowany dla osób, które ze

względu na niepełnosprawność nie mogą w pełni samodzielnie uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym

- realizacja Programu Dostępność Plus, którego celem jest zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. Polega na dostosowaniu przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli, a w szczególności osób starszych i niepełnosprawnych
- powołanie koordynatora do spraw dostępności (zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami). W powiecie częstochowskim pełni ją Sekretarz Powiatu Pan Henryk Sobel. Koordynator dostępności wspiera osoby ze szczególnymi potrzebami w dostępie do świadczonych usług przez Starostwo Powiatowe i jednostki organizacyjne powiatu oraz monitoruje zapewnienie przez w/w instytucje dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Jego zadaniem jest także koordynacja wdrażania planu działania na rzecz dostępności urzędu dla osób niepełnosprawnych. Funkcja koordynatora do spraw dostępności została powołana w ramach Programu Dostępność Plus

Ad. 3 Kształtowanie świadomości społeczeństwa na temat osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny programu:

Podnoszenie poziomu wiedzy społeczności na temat osób niepełnosprawnych

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Urzędy Gmin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, jednostki pomocy społecznej, przedsiębiorcy/pracodawcy, Powiatowa Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych, Rzecznik prasowy, Pełnomocnik do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Śląski Urząd Marszałkowski, Śląski Urząd Wojewódzki, media

Finansowanie:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżet powiatu, budżety gmin, środki własne jednostek, sponsorzy, środki Unii Europejskiej

Zadania:

- propagowanie wiedzy o jednakowych prawach i obowiązkach wszystkich obywateli , zawłaszcza osób niepełnosprawnych
- zwiększenie otwartości wobec praw osób niepełnosprawnych
- zwalczanie stereotypów, uprzedzeń i szkodliwych praktyk wobec osób niepełnosprawnych
- inicjowanie i wspomaganie kampanii informacyjnych, konferencji, konkursów dotyczących osób niepełnosprawnych m.in. kampanii społecznej „Koperta Życia”, która umożliwia niepełnosprawnym mieszkańcom powiatu częstochowskiego odbiór w/w kopert, stanowiących łatwo dostępny zbiór najważniejszych informacji o pacjencie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia
- podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej osób niepełnosprawnych, również na poziomie rodziny celem szerzenia poszanowania ich praw i godności
- wsparcie postaw poszanowania dla praw osób niepełnosprawnych na wszystkich poziomach systemu edukacyjnego, w tym u jak najmłodszych dzieci
- kreowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej
- propagowanie idei organizowania się osób niepełnosprawnych, zwiększenie aktywności działania własnych organizacji
- inicjowanie kampanii medialnych w zakresie kształtowania przyjaznych społecznych postaw wobec osób niepełnosprawnych
- pogłębianie współpracy, wymiany poglądów i informacji pomiędzy instytucjami, a organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne Powiatową Społeczną Radą do spraw Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnikiem do Spraw Osób Niepełnosprawnych
- podnoszenie profesjonalizmu służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez inicjowanie szkoleń w dziedzinie niepełnosprawności

Ad. 4 Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji i środków komunikacji międzyludzkiej

Cel operacyjny programu:

Zapewnienie dostępu do informacji i środków komunikacji międzyludzkiej

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Urzędy Gmin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy,

Śląski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Marszałkowski, placówki edukacyjne, media

Finansowanie: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżet powiatu, budżety gmin, środki własne jednostek, udział własny wnioskodawców, sponsorzy, środki Unii Europejskiej

Zadania:

- dostosowanie sposobów przekazywania informacji do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym rozpowszechnianie alternatywnych sposobów komunikacji
- wsparcie osób niepełnosprawnych w swobodnym dostępie do informacji, tworzenie serwisów dostępnych dla osób niepełnosprawnych
- rozpowszechnianie informatorów, przewodników osoby niepełnosprawnej tematycznych ulotek informacyjnych
- inicjowanie spotkań z organizacjami osób niepełnosprawnych na temat obowiązujących rozwiązań prawnych i wynikających z nich uprawnieniach
- dofinansowanie zaopatrzenia w środki pomocnicze, likwidacji barier w komunikowaniu się, ułatwienie dostępu i stworzenie możliwości korzystania z odpowiednich technologii celem ułatwienia dostępu do informacji słownej osobom o słabym słuchu lub mającym trudności z rozumieniem mowy
- realizacja programu Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Aktywny Samorząd” w zakresie likwidacji barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym poprzez pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów i oprogramowania dla osób z dysfunkcją wzroku lub brakiem albo znacznie obniżoną sprawnością ruchową w zakresie obu kończyn górnych, szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania
- realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się, w tym umożliwienie osobom niepełnosprawnym tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika

Ad. 5 Zapewnienie osobom niepełnosprawnym kształcenia w systemie ogólnodostępnym i specjalnym

Cel operacyjny programu:

Wyrównanie szans w zakresie edukacji podstawowej, średniej i wyższej o charakterze integracyjnym, dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży i dorosłych

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Komisja Edukacji, Kultury Promocji i Sportu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urzędy Miast i Gmin, placówki edukacyjne tj. szkoły podstawowe, średnie, wyższe, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Śląski Urząd Marszałkowski

Finansowanie: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżet powiatu, budżety gmin, środki własne jednostek, środki własne wnioskodawców

Zadania :

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym bez względu na rodzaj i poziom niepełnosprawności wsparcia w ramach powszechnego systemu edukacyjnego umożliwiającego im efektywne kształcenie
- realizacja Programu „Dostępność Plus”, którego celem jest zapewnienie odpowiednich warunków w placówkach edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych
- stworzenie możliwości realizacji obowiązku szkolnego w najbliższym środowisku zamieszkania
- rozwój edukacji integracyjnej w ogólnym systemie edukacyjnym
- dofinansowanie zakupu sprzętu komputerowego i edukacyjnych programów komputerowych w celu wyrównania szans osób niepełnosprawnych w zakresie edukacji o charakterze integracyjnym
- zapewnienie szkolnictwa specjalistycznego
- zaspokajanie specjalnych wymagań i potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku i słuchu, w tym umożliwienie nauki języka migowego i nauki alfabetu Brail’a
- realizacja programu Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Aktywny Samorząd” w zakresie dofinansowania lub refundacji kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym
- umożliwienie osobom starszym kształcenia ustawicznego poprzez współpracę z Uniwersytetami Trzeciego Wieku

Ad. 6 Ułatwienie dostępu do sprzętu, środków pomocniczych i technicznych, usług rehabilitacyjnych umożliwiających mobilność i komunikowanie się z otoczeniem

Cel operacyjny programu:

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym optymalnego poziomu niezależności i funkcjonowania poprzez zminimalizowanie skutków niepełnosprawności

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówki służby zdrowia, uzdrowiska, sanatoria, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Śląski Urząd Wojewódzki, Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Konieczpolu, Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Częstochowie, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Bogumiłku

Finansowanie: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Narodowy Fundusz Zdrowia, Fundusz Solidarnościowy, budżety gmin, budżet powiatu, udział własny wnioskodawców, sponsorzy

Zadania:

- promocja zdrowia (w tym zdrowia psychicznego) i profilaktyka nakierowana na dzieci i młodzież zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego
- promocja zdrowia (w tym zdrowia psychicznego) i profilaktyka nakierowana na osoby dorosłe zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego
- promowanie programów ukierunkowanych na wczesne wykrywanie, diagnozowanie i leczenie uszkodzeń zdrowia
- zainicjowanie Programu „Za życiem”, który wspiera kobiety w ciąży i rodziny, w tym rodziny, u których zostało stwierdzone, że dziecko urodzi się niepełnosprawne; rodziny, które otrzymały informację, że dziecko może umrzeć podczas ciąży lub porodu; kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie lub kobiety, które nie będą mogły zabrać dziecka do domu
- przyjmowanie wniosków za pomocą platformy Internetowej - systemu obsługi wsparcia finansowego (SOW), dzięki któremu osoby niepełnosprawne oraz jednostki działające na ich rzecz mogą składać wnioski o dofinansowanie zadań, programów realizowanych ze środków PFRON bez wychodzenia z domu. Mając na uwadze sytuację

epidemiologiczną COVID-19 w kraju takie rozwiązanie jest dużym ułatwieniem, szczególnie dla osób niepełnosprawnych

- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i niezbędne pomoce techniczne
- realizacja programu Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Aktywny Samorząd”, w zakresie likwidacji barier w poruszaniu się poprzez pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym , protezy kończy dolnej/górnej, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protez kończy, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym
- rozwój usług rehabilitacyjnych w środowisku lokalnym, dofinansowanie wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym kart parkingowych i legitymacji uprawniających do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu
- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych
- współpraca z organizatorami turnusów w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym odpowiednich do ich rodzajów niepełnosprawności warunków pobytu i stosownej rehabilitacji

Ad. 7. Wzmocnienie pozycji osób niepełnosprawnych w dziedzinie zatrudnienia

Cel operacyjny programu:

Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych zwłaszcza na otwartym rynku pracy lub gdy tego wymaga stopień i rodzaj niepełnosprawności w warunkach pracy chronionych, rozwój aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Komisja Edukacji, Kultury Promocji i Sportu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, przedsiębiorcy/pracodawcy, Państwowa Inspekcja Pracy, podmioty ekonomii społecznej, gminne ośrodki pomocy społecznej, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Śląski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Marszałkowski

Finansowane: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Solidarnościowy, Europejski Fundusz Społeczny, budżet powiatu, środki Funduszu Pracy, środki własne jednostek, środki Unii Europejskiej

Zadania:

- wspieranie kampanii nastawionych na podnoszenie poziomu świadomości społecznej w celu zmiany negatywnych postaw i uprzedzeń wobec niepełnosprawnych pracowników
- wspieranie integracji osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy poprzez:
 - Realizację Projektu Partnerskiego „Drużyna Powiatu” którego celem był wzrost zdolności do zatrudnienia oraz integracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez nabycie przez nich nowych umiejętności m.in. poruszania się po rynku pracy, uzyskania nowych kwalifikacji zawodowych, kształtowania umiejętności społecznych, co skutkowało podjęciem przez nich zatrudnienia
 - Projekt "Wypracowanie i pilotażowe wdrożenie modelu kompleksowej rehabilitacji umożliwiającej podjęcie lub powrót do pracy". Celem projektu jest ułatwienie podjęcia lub powrotu do aktywności zawodowej osób, które wskutek doznanego urazu, zdiagnozowanego schorzenia, niepełnosprawności wrodzonej lub nabytej w okresie rozwojowym, nie mogą kontynuować lub podejmować aktywności zawodowej
 - Program „Stabilne zatrudnienie – osoby niepełnosprawne w administracji i służbie publicznej” , realizowany w ramach Modułu I „Instytucje” i Modułu II „Staże zawodowe”
 - Projekt "Droga do wymarzonej pracy dla absolwenta z niepełnosprawnością" w ramach programu Absolwent współfinansowanego ze środków PFRON. W ramach projektu organizowano spotkania z psychologiem i doradcą zawodowym, którzy wyznaczali dalszą ścieżkę udziału w projekcie w zależności od predyspozycji beneficjentów: zdobycie uprawnień zawodowych, ukończenie kursów i szkoleń specjalizacyjnych lub odbycie trzymiesięcznego stażu zawodowego. Organizowano warsztaty przygotowujące do wejścia na rynek pracy, wsparcie pośrednika pracy i coacha
- promowanie elastycznych form zatrudnienia
- szkolenie i przekwalifikowanie zawodowe osób niepełnosprawnych
- upowszechnianie następujących instrumentów rynku pracy: szkoleń, stażu, prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego w miejscu pracy w odniesieniu dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych

w Powiatowym Urzędzie Pracy jako poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu

- wsparcie pracodawców organizujących szkolenie zatrudnionych osób niepełnosprawnych
- adaptacja pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym przystosowanie tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, wyposażenie stanowisk pracy
- wspieranie zróżnicowanych form zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego
- promowanie zatrudnienia pracowników - osobistych asystentów pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w ramach programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej oraz oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie prowadzonej działalności
- realizacja programu Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Aktywny Samorząd” w zakresie pomocy w utrzymaniu aktywności zawodowej osoby niepełnosprawnej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej tj. opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu
- umożliwienie osobom starszym rozwijania potencjału – wiedzy, umiejętności, doświadczenia życiowego na rynku pracy poprzez współpracę z Uniwersytetami Trzeciego Wieku,
- wspieranie Zakładów Aktywności Zawodowej.

Ad.8 Wspieranie szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do kultury, sportu, rekreacji i turystyki

Cel operacyjny programu:

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym z różnymi rodzajami niepełnosprawności uczestnictwa w życiu kulturalnym i religijnym, rozwój usług sportowych, rekreacyjnych i turystycznych

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Radni Powiatu, Komisja Edukacji, Kultury Promocji i Sportu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki sportowe, rekreacyjne i kulturalne, jednostki pomocy społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe, wolontariusze, media, Śląski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Marszałkowski

Finansowanie: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środki własne jednostek, udział własny wnioskodawców, sponsorzy, Fundusz Solidarnościowy, środki Unii Europejskiej

Zadania:

- upowszechnianie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w wydarzeniach sportowych, imprezach kulturalnych, rekreacji i turystyce
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji, turystyki osób niepełnosprawnych
- promocja okolicznościowych imprez integracyjnych, konkursów, zawodów
- aktywizacja środowiska osób niepełnosprawnych do rozwijania możliwości uczestnictwa w działalności sportowej i kulturalnej
- rozwijanie możliwości wykorzystania potencjału twórczego i artystycznego osób niepełnosprawnych
- wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w zakresie możliwości spędzania wolnego czasu poprzez zapewnienie swobodnego dostępu do obiektów kulturalnych, sportowych, wypoczynkowych

Ad.9 Zapewnienie środowiskowego wsparcia i pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny programu:

Rozwój środowiskowego wsparcia i zapewnienie niezbędnych środków utrzymania osobom niepełnosprawnym

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Centrum Pomocy Rodzinie Urzędy Gmin, Warsztat Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, wolontariusze, Śląski Urząd Wojewódzki

Finansowanie: Fundusz Solidarnościowy, budżet państwa, budżet powiatu, budżety gmin, udział własny wnioskodawców, sponsorzy, środki Unii Europejskiej

Zadania:

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania ze świadczeń pomocy społecznej i programów ograniczania ubóstwa, wykluczenia społecznego i izolacji

- udzielanie wsparcia finansowego i w naturze w ramach zadań realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych z zakresu zadań pomocy społecznej
- zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
- rozwój różnych form pomocy półstacjonarnej - korzystanie z usług w ośrodkach wsparcia pobytu dziennego, w tym Środowiskowego Domu Samopomocy
- wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego
- podejmowanie działań na rzecz włączenia do pomocy osób z najbliższego otoczenia
- zapewnienie pomocy merytorycznej, poradnictwa w uzyskaniu niezbędnych środków egzystencji dla osób i ich rodzin
- wspieranie działań osób niepełnosprawnych w kierunku samodzielnego wypracowania dochodu
- inicjowanie programów ukierunkowanych na świadczenie indywidualnej pomocy za pośrednictwem osobistych asystentów, wolontariuszy m.in. Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”
- zapewnienie koniecznej pomocy stacjonarnej - korzystanie z usług o określonym standardzie w domach pomocy społecznej przez osoby niepełnosprawne
- umacnianie roli lokalnych organizacji osób niepełnosprawnych zapewniających członkom wzajemne wsparcie, wymianę informacji i ochronę praw
- podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom epidemii COVID-19 t.j.:
 - przekazywanie gminom powiatu częstochowskiego środków ochrony osobistej tj. maseczek ochronnych, płynów dezynfekujących
 - uruchomienie punktu szczepień powszechnych przeciw COVID-19 w Rzerzęczycach i Konięcpolu

VI. ZASADY MONITOROWANIA PROGRAMU

W celu zapewnienia informacji o stopniu realizacji Programu oraz konieczności wprowadzenia ewentualnych zmian w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami Programu a wynikami niezbędne jest jego bieżące monitorowanie.

Monitoring Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2029 w powiecie częstochowskim będzie polegał na stałym obserwowaniu

i analizie ilościowych i jakościowych zmian w ramach wyznaczonych celów i kierunków działań strategicznych.

Monitoring obejmował będzie następujące działania:

- systematyczne gromadzenie danych oraz informacji dotyczących realizacji celów strategicznych
- prowadzenie analiz porównawczych
- przygotowanie corocznych sprawozdań ukazujących stopień realizacji Programu
- prowadzenie analizy zebranych danych i informacji w celu oceny osiągniętych rezultatów oraz określenia stopnia wykonania wyznaczonych celów i kierunków działań strategicznych
- planowanie ewentualnych zmian w Programie

VII. PODMIOTY WSPIERAJĄCE REALIZACJĘ PROGRAMU

Dużą rolę w działaniach wspierających osoby z niepełnosprawnościami odgrywają instytucje i organizacje. Są to zarówno jednostki organizacyjne samorządu jak również organizacje pozarządowe. Realizują one bezpośrednio działania na rzecz osób niepełnosprawnych, które pomagają w ich aktywizacji społecznej i zawodowej oraz zabezpieczeniu ich praw.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie, realizując działania na rzecz osób niepełnosprawnych współpracuje z wymienionymi podmiotami:

1. Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
2. Pełnomocnikiem Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.
3. Wojewodą Śląskim.
4. Śląskim Urzędem Marszałkowskim.
5. Radą Powiatu Częstochowskiego.
6. Starostwem Powiatowym.
7. Powiatową Społeczną Radą Do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
8. Koordynatorem do spraw dostępności.
9. Pełnomocnikiem Starosty Do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
10. Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności.
11. Urzędem Miasta Częstochowy.
12. Gminami.
13. Ośrodkami Pomocy Społecznej.
14. Domem Pomocy Społecznej w Blachowni.
15. Domem Pomocy Społecznej w Turowie.
16. Domem Pomocy Społecznej w Lelowie.
17. Warsztatem Terapii Zajęciowej w Starym Koniecpolu.

18. Środowiskowym Domem Samopomocy w Soborzycach.
19. Centrum Administracyjnym Obsługi Placówek
Opiekuńczo-Wychowawczych w Blachowni, obsługującym:
- Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą w Blachowni.
 - Dom dla Dzieci "Skałka" w Częstochowie.
 - Dom dla Dzieci "Sosenka" w Częstochowie.
20. Centrum Administracyjnym Obsługi Placówek
Opiekuńczo-Wychowawczych w Chorzenicach, obsługującym:
- Dom Dziecka w Chorzenicach.
 - Dom dla Dzieci "Słoneczny" w Chorzenicach.
 - Dom dla Dzieci "Promyk" w Rędzinach.
21. Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Bogumiłku
22. Powiatowym Urzędem Pracy w Częstochowie.
23. Placówkami edukacyjnymi i Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi prowadzonymi przez Powiat częstochowski.
24. Stowarzyszeniem Ludzi Otwartych Serc „LOS” w Olsztynie.
25. Katolickim Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych w Starym Koniecpolu.
26. Polskim Związkiem Niewidomych Delegatura w Częstochowie, Koło Powiat Ziemski Częstochowski.
27. Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Częstochowie.
28. Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych Ruchowo ich Rodzin i Przyjaciół „PROMETEUS” w Konopiskach.
29. Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy „Agape” w Częstochowie.
30. Fundacją Chrześcijańską „Adullam” w Częstochowie.
31. Bankiem Żywności w Częstochowie.
32. Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Okręgowy w Częstochowie.
33. Stowarzyszeniem Przyjaciół Szkół Katolickich im. Św. Antoniego z Padwy w Częstochowie.
34. Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym i ich Rodzinom „RAZEM” w Częstochowie.
35. Stowarzyszeniem Rodzin Dzieci Niepełnosprawnych „SERCE” w Częstochowie.
36. Ludowym Klubem Sportowym „GOL-START” Częstochowa.
37. Stowarzyszeniem Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „ACADEMIA” w Blachowni.
38. Stowarzyszeniem Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „DAR SERCA” w Rędzinach.

39. Polskim Związkiem Głuchych Ośrodkiem Rehabilitacji i Wsparcia Społecznego Głuchych w Częstochowie.